

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2016:72 Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet

(dnr N2016/06470/FF)

Sammanfattning

Utredningens uppdrag är brett och betänkandet målar på ett tydligt sätt upp den komplexa helhet som entreprenörskapet verkar inom och är beroende av. För läsaren som har förståelse för de immateriella tillgångarnas betydelse finns immaterialrätten med i stora delar av utredningen.

För att så tydligt som möjligt visa de områden där immaterialrätten spelar en avgörande roll har PRV ställt upp sitt remissvar utifrån tre huvudrubriker: Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar, Dra nytta av det värdefulla beslutsunderlaget i immaterialrättsdatabaser, samt Innovationsupphandling.

Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar

- Sverige behöver en starkare kunskapsbas hos individer, företagare och entreprenörer för hur man på bästa sätt kan hantera de immateriella tillgångar som genereras.
- Skolan lägger grunden – så även när det gäller förståelse för immateriella tillgångar.
- Kunskap om immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar bör föras in i sammanhang där den har potential att ge störst hävstång.
- Det finns ett stort värde i att dra nytta av det flertal aktörer som kan bidra till en kunskapsuppbyggnad inom immaterialrättsområdet, såväl privata som offentliga.
- De innovationscheckar till små och medelstora företag, som finansierar att företagen med hjälp av konsultstöd arbetar fram en strategi för hantering av sina immateriella tillgångar är ett verktyg både för att sätta ljus på ett område som alltför få företag förstår betydelsen av, och för att öka kompetensen hos företag och höja kompetensen i rådgivarsystemet.
- Mycket arbete med informations- och kunskapsspridning kan ske digitalt.

Dra nytta av det värdefulla beslutsunderlaget i immaterialrättsdatabaser

- Inför nationella prioriteringar och strategiska satsningar utgör immaterialrättsinformationen, med sina välindexerade omfattande databaser, en mycket värdefull källa till beslutsunderlag och omvärldsinformation om var Sverige har sina komparativa fördelar.

Innovationsupphandling

- För att uppnå önskade effekter, att lösa samhällsutmaningar och stimulera innovation vid upphandling, behöver både upphandlande enheter och anbudsgivare ha kunskap om hur man hanterar ägarskapet av de innovativa lösningarna – kunskapstillgångar skapade av företagen, de offentliga aktörerna eller gemensamt. Dessa tillgångar är immateriella och immaterialrätten utgör verktyg för att hantera dem.

I ett avslutande avsnitt kommenteras betänkandets bedömningar och förslag separat.

1. Inledning

Utredningens uppdrag är brett, med både generella och specifika frågeställningar. Betänkandet målar på ett tydligt sätt upp den komplexa helhet som entreprenörskapet verkar inom och är beroende av. För läsaren som har förståelse för de immateriella tillgångarnas betydelse finns immaterialrätten med i stora delar av utredningen.

För att så tydligt som möjligt visa de områden där immaterialrätten¹ spelar en avgörande roll har PRV ställt upp sitt remissvar utifrån tre huvudrubriker: Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar, Dra nytta av det värdefulla beslutsunderlaget i immaterialrättsdatabaser, samt Innovationsupphandling. I ett avslutande avsnitt kommenteras betänkandets bedömningar och förslag separat.

Utredaren konstaterar i inledningen (sid 36) att en tillväxtfrämjande politik bör vila på fundament av både kunskapshöjande åtgärder och kunskapsomvandlande åtgärder. PRV håller med om detta och vill understryka att förmågan att omvandla kunskapen till tillgångar är central för att politiken ska få verklig effekt.

Utredaren beskriver att entreprenören är en nyckel för att kunskap ska kunna omvandlas till samhällsnytta (t.ex. sid 35), på samma sätt är immaterialrätten en nyckel för att entreprenören ska ha förmåga att omvandla kunskapen.

Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar är essentiellt för ett framgångsrikt entreprenörskap och kommer igen i flertalet av de områden som utredningen lyfter fram. Utredaren har också i kapitel 2 beskrivit immaterialrättsområdet på ett liknande sätt: ”*Andra frågor som har ramverkskaraktär – t.ex. intellektuella äganderättigheter – diskuteras i samband med att dessa frågor berörs i respektive kapitel.*” (sid. 90) Detta är ett adekvat sätt att ta upp frågor om intellektuella äganderättigheter och immaterialrätt då frågorna inte kan diskuteras separat utan spänner över hela innovationsprocessen, över alla branscher och därför behöver sättas i sitt sammanhang.

PRV noterar också att under tidsperioden som omfattas av den historiska tillbakablicken (sid 44-45) sker, utöver de reformer som utredaren lyfter, stora framsteg med framväxt av immaterialrättslagstiftning och en rad internationella konventioner på området (exempelvis Pariskonventionen). Denna lagstiftning utgör en garant för avkastning på investerad utvecklingstid.

¹ Med immaterialrätt avses i detta remissvar hela den immaterialrättsliga verktyglådan med närliggande rättsområden såsom företagshemligheter, konkurrensrätt, marknadsrätt och liknande.

2. Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar

- Sverige behöver en starkare kunskapsbas hos individer, företagare och entreprenörer för hur man på bästa sätt kan hantera de immateriella tillgångar som genereras.
- Skolan lägger grunden – så även när det gäller förståelse för immateriella tillgångar.
- Kunskap om immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar bör föras in i sammanhang där den har potential att ge störst hävstång. Till exempel bör man säkerställa att kunskapen finns när offentliga medel satsas i utvecklingsprojekt.
- Det finns ett stort värde i att dra nytta av det flertal aktörer som kan bidra till en kunskapsuppbyggnad inom immaterialrättsområdet, såväl privata som offentliga. Till exempel har PRV en gedigen erfarenhet på utbildningsverksamhet som kompletterar privata aktörer inom immaterialrättsområdet.
- De innovationscheckar till små och medelstora företag, som finansierar att företagen med hjälp av konsultstöd arbetar fram en strategi för hantering av sina immateriella tillgångar är ett verktyg både för att sätta ljus på ett område som alltför få företag förstår betydelsen av, och för att öka kompetensen hos företag och höja kompetensen i rådgivarsystemet.
- Mycket arbete med informations- och kunskapspridning kan ske digitalt.

2.1. Immaterialrätt som verktyg för att exploatera ny och befintlig kunskap

Individens och företags förutsättningar att kunna utnyttja möjligheter att exploatera ny och befintlig kunskap i innovationssatsningar betonas av utredaren (sid 49). Utredaren konstaterar också att utveckling av innovationer (sid 50) kräver mer resurser, men kan också generera högre avkastning.

Immaterialrätt utgör verktyg för att kunna utnyttja dessa möjligheter och kunna säkra denna eventuella högre avkastning – den som tar risken och investerar i innovationsarbete får genom de olika immaterialrättsliga verktygen tillgång till metoder att säkra värdet av den genererade kunskapen.

Genom att man får en ensamrätt gentemot konkurrenter har de inte rätt att kopiera de nya lösningarna utan att ha behövt bära risken med utvecklingsarbetet. Immaterialrätten är ur detta perspektiv även en garant för konkurrensneutralitet (jfr sid 67). Immaterialrätten spelar en avgörande roll både som ramverk (måste finnas på plats, förutsägbarhet, möjlighet till gränsöverskridande handel etc.) (jfr sid 56) och när det gäller kunskapspridning (hur man hanterar/paketerar ”producerad” kunskap).

Förutsättning för samhällsnytta

Företagare, individer och entreprenörer som saknar grundläggande kunskap om immaterialrättsområdet förstår inte på vilket sätt de suboptimerar, eftersom tillgångarna är just immateriella. Det är ofta svårt att bedöma vilket värde de har, och skulle kunna få om de hanterades optimalt. Det finns därför en risk för att företagen/individerna/entreprenörerna inte fäster sådan vikt vid frågorna som de förtjänar eftersom det inte blir tydligt vad som missas. Detta riskerar också att leda till att utländska aktörer kan köpa upp svenska tillgångar till ett lågt pris, eftersom svenska aktörer inte förstår värdet av sitt kunskapskapital.

Historien visar att kunnande som inte sprids till olika delar av samhället snabbt blir värdelös (sid 66: ångmaskiner i romarriket; papperstillverkning, tryckerikonst, krut i Kina). Rätt hanterad ger

immaterialrätt en förutsättning för spridning, genom att man kan undvika inlåsnings effekter och ge incitament för att ta en ny lösning hela vägen till marknad.

Entreprenörskapet behöver kunskap om immaterialrätten och hantering av immateriella tillgångar. Kunskapen behövs för att skapa förutsättningar för samhällsnytta; för att kunna gå från resultat till innovation.

Ett konkret exempel är programmet Utmaningsdriven innovation som drivs av Vinnova (tas upp av utredaren på sid 217). Målet med programmet är att skapa hållbara lösningar och ett mer hållbart samhälle samt att skapa konstellationer av aktörer som inte vanligtvis samarbetar. I breda konstellationer av aktörer, som inom detta program, är det viktigt att skapa förutsättningar och incitament för att resultaten ska spridas (tas hela vägen till marknad). Det första steget mot att åstadkomma en innovation är att identifiera de resultat som kan komma att genereras och vilken typ av immateriella tillgångar de utgör (data, databas, observation, teoretiskt ramverk, teknisk lösning, instruktioner, visualisering). När tillgångarna är identifierade behöver också en process för att hantera dem finnas på plats. Det behöver vara tydligt vem som ansvarar för att utveckla tillgångarna vidare, vem som har rätt att utveckla dem vidare, vem som ska förvalta dem, vem som har rätt till ersättning från eventuella intäkter och så vidare. Om detta inte är avtalat eller avtalat på fel sätt kan resultaten låsas av projektet. Ett uppenbart exempel är att projektparterna avtalar om att resultaten ska vara fria att användas av vem som helst, samtidigt som det sista steget i utvecklingen är dyr och riskabel. Ingen är då villig att bära kostnaden och risken av detta sista utvecklingssteg, eftersom möjligheterna till avkastning på investeringen är liten när det kommer stå fritt för konkurrenter att marknadsföra det färdiga resultatet. Därmed stannar resultatet vid en nästan färdigutvecklad lösning som inte tar steget ut till marknaden.

Med kunskap om hur man kan identifiera och hantera de immateriella tillgångarna får man möjlighet att få koll på riskerna, göra kvalificerade gissningar och ta medvetna beslut.

Exempel från betänkandet

Ovan resonemang är relevant i relation till stora delar av utredningen. Några konkreta exempel är:

- Sid 156, avsnitt 4.5.5 samt avsnitt 5.8 som tar upp konstellationer av flera samarbetspartners, som exempelvis industriell symbios och samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor.
- EU-kommissionens innovationsindex (sid 207 – 208) ger ett tydligt tecken på att kunskapen om hantering av immateriella tillgångar behöver höjas. Sverige ligger över EU-genomsnittet på alla områden utom när det gäller ekonomiska effekter, och vi har under de senaste åtta åren fortsatt tappa. Till de ekonomiska effekterna hör licens- och patentintäkter från övriga världen. Om Sverige vill stärka sin innovationsförmåga borde det vara genom att satsa på dessa relativt svaga områden.
- Utredaren konstaterar (sid 80): ”Att kunna exploatera dessa [globaliseringens] möjligheter kräver dock särskild kompetens.” och för ett liknande resonemang när det gäller skolans roll för Sveriges förmåga att hänga med i den globala utvecklingen (sid 196). PRV vill understryka att kunskap om hantering av immateriella tillgångar är en nyckelkompetens för att säkra en plats i de globala värdekedjorna.
- För att den cirkulära ekonomin som diskuteras i utredningens kapitel 4 ska få genomslag måste de innovativa individerna och företagen som anammar en cirkulär affärsmodell ges förutsättningar att kapitalisera på sitt innovativa arbete. Immaterialrätten och närliggande områden ger sådana förutsättningar.
- Kapitel 5, sid 223 om hur väl innovationskontoren lyckas: i detta sammanhang är det också relevant att hänvisa till Holgersson (Management av immateriella tillgångar,

2016, Stiftelsen IMIT) [länk](#) som på sid 39 i rapporten konstaterar att: ”*Universitetens och TTO:ernas management av immateriella tillgångar är något som förtjänar att lyftas fram separat. En simplistisk syn på management av immateriella tillgångar har framträtt i flera delar av litteraturgenomgången (Jensen, Thursby och Thursby 2003, Hall et al. 2014, Aaboen och Holgersson 2016, Bozeman 2000), där patentering och efterföljande licensiering implicit antas vara den enda valbara strategin (förutom i vissa fall avknoppningar, inte minst i Sverige).*”

Bristande kompetens i akademiska miljöer

OECD² pekar redan 2012 på en bristande kompetens inom immaterialrätt och immateriella tillgångar i akademiska miljöer som en svaghet för Sverige. Med en gemensam nationell strategi för hantering av immateriella tillgångar och rättigheter för universitet och högskolor ges möjlighet att ta tag i dessa problem. Det flertal isolerade strategier för hantering av immateriella tillgångar som finns på olika nivå vid lärosätena idag medför dessvärre den suboptimering som OECD pekar på. Det finns därför ett behov av en övergripande strategi där man också tittar på hur universitetsledningarna och akademiska chefer bör förhålla sig till uppgiften och verka för nyttiggörande vid universiteten. PRV:s kompetens bör givetvis tas tillvara i ett sådant arbete.

Idag ligger ansvaret för nyttiggörande till stor del på den enskilde forskaren. För att lärosätet ska ta sitt ansvar enligt högskolelagen behöver man bistå forskaren att bära upp detta ansvar. Det finns redan idag strukturer för nyttiggörande kopplade till lärosätena, men det finns inget åtagande från lärosätet att bistå den enskilde forskaren att ta detta ansvar. Och det finns inte heller något åtagande från den enskilde forskaren att använda sig av befintliga strukturer. Ledarskapet inom de akademiska miljöerna bör ta ett större ansvar i dessa frågor. För ökat incitament hos ledarskapet bör lärosätenas förmåga att ta hand om de immateriella tillgångarna vägas in i anslagsfördelningen.

2.2. Bygga upp kunskap

Kunskap om immaterialrätt och immateriella tillgångar behöver finnas på flera nivåer i samhället såväl hos företagare (potentiella som befintliga) som hos företagsfrämjande instanser (myndigheter och rådgivare), som inom den akademiska sfären (universitetsledning, forskare, forskningsfinansiärer). SOU 2015:16 underströk vikten av denna kunskapsuppbyggnad³. De båda senaste regeringarna har också uppmärksammat detta, bland annat genom regeringsuppdraget N2011/6169/FIN och N2016/0267/IF.

Det finns många olika vägar att bygga denna typ av kunskap. I relation till föreliggande betänkande vill PRV anföra:

- Kunskapsuppbyggnad med avseende på immaterialrättsområdet bör ha värdet av de immateriella tillgångarna i centrum. Det vill säga hur man på bästa sätt kan hantera de immateriella tillgångar som genereras. Immateriella rättigheter är att se som verktyg eller medel för att hantera de tillgångar som skapas.
- Skolan lägger grunden – så även när det gäller förståelse för immateriella tillgångar. Grunden bör därför läggas redan i grundskola och gymnasium. Detta är speciellt angeläget i samband med satsning på entreprenörskapsutbildningar (sid 196 – 200, förslag 5.7.2 sid 228)
- Kunskap om immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar bör föras in i sammanhang där den har potential att ge störst hävstång. Till exempel bör man säkerställa att kunskapen finns när offentliga medel satsas i projekt som kommer att generera immateriella tillgångar, till exempel strategiska forsknings- och innovationssatsningar. (sid 217, förslag 5.8.1 sid 231), test- och demoanläggningar (förslag 5.8.7 sid 239)

² OECD Review of innovation in Sweden 2012, sid 14, 28-29

³ se SOU 2015:16 förslag avsnitt 8.3, 8.4, 8.5, 8.6, 8.7, 8.11, 8.12

- Det finns ett flertal aktörer som kan bidra till en kunskapsuppbyggnad inom immaterialrättsområdet, såväl privata som offentliga aktörer.. Förslaget 5.7.3 sid 230 kan även utvidgas till att omfatta andra offentliga aktörer. Till exempel har PRV en gedigen erfarenhet på utbildningsverksamhet som kompletterar privata aktörer inom immaterialrättsområdet.
- De innovationscheckar till små och medelstora företag, som finansierar att företagen med hjälp av konsultstöd arbetar fram en strategi för hantering av sina immateriella tillgångar⁴ är ett verktyg för att sätta ljus på ett område som alltför få företag i Sverige förstår betydelsen av och därför inte prioriterar. Summan på checken är begränsad, 100 tkr, men bidraget har visat sig vara avgörande för att få ett företag att inleda arbetet som de först i efterhand förstår hela effekten av. Ett viktigt syfte med checkarna, förutom att hjälpa företag att ta fram en specifik strategi, är att öka kompetensen både hos de medverkande företagen och, minst lika viktigt, höja kompetensen i rådgivarsystemet. Genom att innovationsstödjande rådgivare återkommande får arbeta tillsammans med olika företag i deras framtagande av en strategi höjer de sin kompetens inom området.
- Helt i linje med vad utredaren föreslår i form av en heltäckande digital plattform för främjarsystemet baserat på verksamt.se (sid 308) ser PRV att mycket arbete med informations- och kunskapsspridning kan ske digitalt. Ett exempel på detta är det företagstest⁵ som PRV sedan tidigare erbjuder på sin webbplats, bland annat via verksamt.se.

3. Dra nytta av det värdefulla beslutsunderlaget i immaterialrättsdatabaser

Inför nationella prioriteringar och strategiska satsningar utgör immaterialrättsinformationen, med sina välindexerade omfattande databaser, en mycket värdefull källa till beslutsunderlag och omvärldsinformation om var Sverige har sina komparativa fördelar.

Utredaren återkommer till frågan om hur och när staten ska gå in med generella eller riktade satsningar. Bland annat beskrivs på sid 156 att samhällsutmaningar ofta kräver tvärsektoriella samarbeten för att utveckla nya sociala eller tekniska lösningar, och att strategiska satsningar kan spela en viktig roll. Utredaren konkluderar i den avslutande diskussionen i kapitel 4 (sid 193): *”Sverige bör fokusera på vissa strategiskt viktiga områden där svensk entreprenörskap och innovation har förutsättning att påverka utvecklingen. Samtidigt öppnas en global marknad för de entreprenörer som lyckas bidra till att underlätta eller begränsa de påfrestningar som dessa samhällsutmaningar innebär.”*

Frågan är då hur man ska prioritera mellan olika satsningar för att Sverige ska kunna fokusera på utvalda strategiskt viktiga områden.

PRV har tillgång till unika databaser och stor kompetens att syntetisera värdefullt beslutsunderlag när det gäller Sveriges styrkeområden. Ett beslutsunderlag som, kombinerat med andra viktiga data, kan bidra till att ge svar på frågor som:

- Inom vilka områden har Sverige redan idag en komparativ fördel?
- Var ska vi satsa?
- Vilka andra (länder, regioner, lärosäten, forskargrupper, företag) ligger långt framme inom givna områden?
- Vilka ska vi samarbeta med?

⁴ <https://www.prv.se/sv/radgivare/innovationscheckar/>

⁵ <https://www.prv.se/sv/prv-for-foretagare/testa-ditt-foretag/>

- Vad är redan utvecklat sedan tidigare? Var kan vi spara tid och resurser genom att dra nytta av det som andra redan har utvecklat?

Det underlag som kan hämtas från de unika databaserna bör därför finnas med när man fattar beslut om strategiska satsningar.

Detta beslutsunderlag är även relevant i relation till det som utredaren tar upp på sid 176 -179 (utveckling av nya tekniker, processer, tjänster och affärsmodeller för övergång till en cirkulär ekonomi), 187 (identifiera potentiella samarbetsmöjligheter, underlätta match-making), sid 209 (möjliggöra nationella prioriteringar och strategiska satsningar), sid 216 – 217 (OECD:s kritik mot brist på tydligt fokus), samt sid 231 (rikta strategiska forsknings- och innovationssatsningar).

När det gäller nationella prioriteringar och strategiska satsningar utgör immaterialrättsinformationen, med sina välindexerade omfattande databaser, en mycket värdefull källa till beslutsunderlag och omvärldsinformation om var Sverige har sina komparativa fördelar. Rätt använd är det en källa till information för att underlätta både på en övergripande policynivå inför beslut, och på en mer detaljerad nivå för beslut hos den enskilde entreprenören.

Dessutom, den statistik som efterfrågas på sid 243 gällande hur stor andel av patentansökningarna som kommer från enskilda individer eller små och medelstora företag, är svår att ta fram eftersom PRV inte har möjlighet att ta in person- och organisationsnummer vid patentansökningar.

4. Innovationsupphandling

För att uppnå önskade effekter, att lösa samhällsutmaningar och stimulera innovation vid upphandling, behöver både upphandlande enheter och anbudsgivare ha kunskap om hur man hanterar ägarskapet av de innovativa lösningarna – kunskapstillgångar skapade av företagen, de offentliga aktörerna eller gemensamt. Dessa tillgångar är immateriella och immaterialrätten utgör verktyg för att hantera dem.

Utredaren diskuterar upphandling och upphandlingskompetens, samt ger ett flertal välmotiverade förslag för att lösa samhällsutmaningar och stimulera innovation (se t.ex. sid 99, 165, 190 -193, 308 -312).

Innovativa lösningar innebär per definition att kunskap tillämpas på ett nytt sätt. Om vi i Sverige ska få full utväxling på de innovativa lösningar som upphandlas för skattemedel behöver vi säkerställa:

1. Att de innovativa lösningarna utnyttjas i sin fulla potential och kommer till användning inom hela sitt potentiella användningsområde.
2. Att ägarskap av de innovativa lösningarna finns hos den aktör som är bäst lämpad att sprida lösningarna enligt punkt 1.
3. En betalningsmodell som gör att den upphandlande enheten säkerställer rätt ägarskap av den innovativa lösningen, och som gör att enheten tjänar på att lösningen får spridning enligt punkt 1.
4. En betalningsmodell som säkerställer att den som utvecklat lösningen tjänar på att lösningen får spridning enligt punkt 1.

För att lyckas på dessa fyra punkter behöver både upphandlande enheter och anbudsgivare ha kunskap om hur man hanterar ägarskapet av de innovativa lösningarna – kunskapstillgångar skapade av företagen, de offentliga aktörerna eller gemensamt. Dessa tillgångar är immateriella och immaterialrätten utgör verktyg för att hantera dem.

Därför är kunskap om immaterialrätt och om hur man tar till vara immateriella tillgångar en förutsättning för att upphandling ska bli ett kraftfullt verktyg för att stimulera innovation. I detta sammanhang är PRV:s expertkompetens central

5. Betänkandets förslag

PRV yttrar sig endast över de förslag och bedömningar som ligger inom myndighetens ansvarsområde.

Kapitel 2

Bedömning: Effekter av globalisering och tekniksprång (2.2, sid 79)

PRV delar utredningens bedömning och vill samtidigt understryka att de individer, entreprenörer och företag som satsar på att utveckla ny teknik behöver kunskap om hur de kan hantera de tillgångar de skapar, se avsnitt 2 detta remissvar.

Bedömning: Regelbörda och entreprenörskap (2.3.5, sid 99)

PRV ställer sig bakom utredningens förslag om en EO och ser att immaterialrätten är en så viktig fråga i sammanhanget att PRV bör vara representerat i styrelsen. Erfarenheter från nätverket för centrala myndigheter som arbetar med att förenkla för företag som Tillväxtverket håller i bör komma in i arbetet. Dock bör EO ges ett bredare mandat än att bara titta på regelverk och deras tillämpningar, också andra frågor som lyfts upp av utredningen, såsom kompetensförsörjning och tillväxtfrämjande faktorer bör diskuteras av en sådan EO.

Förslag: Ramvillkor (2.4.7, sid 127)

PRV anser att det är ett intressant förslag, och att det är viktigt att hämta inspiration från internationellt framgångsrika exempel. PRV ser dock inte vad förslaget som sådant innebär utöver den funktion som regeringens innovationsråd fyller.

Kapitel 3

PRV yttrar sig inte över förslagen i detta kapitel, men vill understryka att det även vid konkurs och företagskonstruktion är angeläget att de immateriella tillgångar som finns i bolagen hanteras medvetet. Oberoende av insolvens kan dessa tillgångar betinga ett högt värde.

Kapitel 4

Förslag

- Utveckla de generella ramverken (4.5.1, sid 182)
- Genomför nödvändiga förändringar i lagar och regelsystem (4.5.2, sid 183)
- Öka incitamenten för cirkulära system (4.5.3, Sid 184)
- Öka satsningarna på forskning och innovation (4.5.4, sid 185)
- Uppmuntra industriell symbios och samverkan (4.5.5, Sid 186)
- Öka satsningarna på att sprida information och kunskap till konsumenter (4.5.6, Sid 188)
- Tydliggör de nationella prioriteringarna (4.5.7, sid 188)
- Öka användningen av offentlig upphandling för att lösa samhällets utmaningar och stimulera innovation (4.5.8, sid 190)
- Komplettera funktions- och innovationsupphandling med innovationstävlingar och crowd-sourcing (4.5.9, Sid 191)

PRV delar utredningens slutsatser och förslag 4.5.1 – 4.5.9.

PRV vill samtidigt understryka att det är viktigt att komma ihåg att för att den cirkulära ekonomin ska få genomslag måste de innovativa individerna och företagen som anammar en

cirkulär affärsmodell ges förutsättningar att kapitalisera på sitt innovativa arbete. Här ger immaterialrätten och närliggande områden förutsättningar, se avsnitt 2.1 ovan.

När det gäller upphandling så är kunskap om immaterialrätt och om hur man tar till vara immateriella tillgångar en förutsättning för att upphandling ska bli ett kraftfullt verktyg för att öka innovationskraften. Även i detta sammanhang är PRV:s expertkompetens central, se avsnitt 4 ovan.

Kapitel 5

Förslag: Öka konkurrensutsättningen av universitets- och högskoleforskning (5.6.1, sid 218)

PRV ställer sig bakom utredarens förslag. PRV har stor respekt för komplexiteten i fördelningskriterierna och de överväganden som måste vägas mot varandra. PRV vill dock påpeka att i det bibliometriska indexet saknas en stor del av den publicerade litteraturen. Genom att även ta med det som publiceras i form av patent får man två effekter, både att all litteratur tas med och att den forskning som publiceras via patent får genomslag.

Avseende förslag i efterföljande resonemang kring samverkanskriteriet ställer sig PRV positiva till utredarens kommentar (sid 222) att ta fram ett förslag till hur patentinformation i högre grad kan användas som underlag för forskningsfinansiering, se även avsnitt 3 ovan.

Resultaten från ett pågående projekt med syfte att ta fram effektiva verktyg och processer inom innovationsinformation (immaterialrättsinformation) som Innovationskontoren och Grants Office kan ha nytta av i beslutfattande i sin vardag kan fungera som vägledande exempel. Projektet drivs av representanter från innovationskontoren på Chalmers, Göteborgs Universitet och Lund Tekniska Högskola tillsammans med PRV. PRV:s roll som projektpartner är att ta fram processer och metoder som finns etablerade inom patentinformation och anpassa dessa för användning av aktörer inom universitet och högskolor. I projektet kommer PRV också att bidra med framtagning av immaterialrättsdata med hjälp av existerande sökverktyg som finns tillgängligt i publika databaser.

Förslag: Ställ krav på ledarskapet inom akademien (5.6.2, sid 224)

PRV ställer sig bakom utredarens förslag och delar de erfarenheter som beskrivs.

Ledarskapet behöver också säkerställa lärosätenas förmåga att ta hand om de immateriella tillgångar som skapas i forskning, och annan verksamhet. Se även kommentar till förslag 5.8.2 samt avsnitt 2.1 detta remissvar.

Förslag: Konsolidera forskningsfinansieringen (5.6.3, sid 225)

PRV yttrar sig inte över förslaget som sådant, men vill i detta sammanhang understryka dels vikten av att utnyttja möjligheten att ta stöd av immaterialrättsinformation för att fatta strategiska beslut om prioritering (se avsnitt 3 detta remissvar) och dels vikten av att forskningsfinansiärer har kunskap att bedöma värdet av de immateriella tillgångar som ska tillskapas via satsade medel (se avsnitt 2.1 detta remissvar).

Förslag: Ge svenska universitet och högskolor ett uppdrag om vidareutbildning och löpande kompetensutveckling för högutbildade (5.7.3, sid 230)

PRV vill framföra åsikten att förslaget även bör utvidgas till att omfatta andra offentliga aktörer. Till exempel har PRV en gedigen erfarenhet på utbildningsverksamhet som kompletterar privata aktörer inom immaterialrättsområdet, se avsnitt 2.2 ovan.

Förslag: Bredda samverkan kring samhällsutmaningar (5.8.1, sid 231)

PRV ställer sig bakom utredarens förslag men vill understryka dels möjligheten att ta stöd av immaterialrättsinformation för att fatta strategiska beslut om prioritering (se avsnitt 3 detta remissvar), och dels att kunskap om hantering av immateriella tillgångar är viktig för att undvika inlåsnings effekter (se avsnitt 2.1 detta remissvar).

Förslag: Låt universiteten besluta om lärarundantaget (5.8.2, sid 233)

PRV välkomnar förslaget att ge möjlighet för universitet och högskolor att själva besluta om sin policy vad gäller intellektuella äganderättigheter. Det är dock viktigt att understryka att en diskussion om lärarundantaget bör utgå ifrån lärosätenas möjlighet att på bästa sätt hantera resultaten av de offentliga medel som satsas. Detta kopplar också till förslag 5.6.2 om att ställa krav på ledarskapet som för att kunna fatta strategiska beslut behöver förstå vilka immateriella tillgångar som genereras i den egna organisationen. Se även avsnitt 2 detta remissvar.

Förslag: Skapa förutsättningar för sekretesshantering (5.8.3, sid 234)

PRV ställer sig bakom utredarens förslag och betonar att sekretessreglerna är essentiella för att kunna hantera de immateriella tillgångarna på ett optimalt sätt.

Förslag: Skapa incitament för campus-baserade ”kluster” (5.8.5, sid 236)

PRV ställer sig bakom utredarens förslag. Det är en av universitetens huvuduppgifter att samverka med det omgivande samhället samt att verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Utbildning/ kompetenshöjande insatser inom hantering av immateriella tillgångar och immaterialrätten, riktade till aktörer inom lärosätena, stärker högskolor och universitet i denna samverkansuppgift. Se även avsnitt 2.2 ovan.

Förslag: Öppna lärosätenas innovationsrådgivning i tidiga skeden för flera (5.8.6, sid 237)

PRV vill modifiera förslaget till att göra en bred översyn för att identifiera de aktörer som bäst kan stödja entreprenörer. Det finns ett flertal aktörer som har till uppgift att stötta entreprenörer, såsom Almi med flera. Dessutom kompletterar kompetens som PRV och andra expertmyndigheter besitter de strukturer som finns i anknytning till lärosätena. Det är därför angeläget att de campusanknutna aktörerna söker samverkan med sådana aktörer snarare än att bygga upp parallella strukturer med dubblerad kompetens.

Förslag: Erbjud operativt stöd för användning av fysisk infrastruktur (5.8.7, sid 239)

PRV ställer sig positiva till utredarens förslag och vill betona att i ett operativt stöd är analys och hantering av immateriella tillgångar centralt, i synnerhet i utvecklingsarbetet, se avsnitt 2.1 detta remissvar. I uppdraget kan PRV bistå Vinnova och RISE i dessa frågor.

FoU-avdraget i en internationell jämförelse (5.9.1, sid 241)

Utredaren anser det bättre att reformera befintligt FoU-avdrag än att införa någon form av patent- eller innovationsbox. I ljuset av den forskning som finns kan inte PRV annat än att komma till samma slutsats.

Förslag: Stöd små och medelstora företag i intrångsprocesser avseende immateriella rättigheter (5.9.2, sid 243)

PRV ställer sig bakom förslaget, men vi bör läsa det i ljuset av EU-kommissionens dokument [COM\(2016\) 733](#).

“Small businesses however will not receive the full value of their IP if they cannot enforce them when needed. Evidence suggests that enforcing IP titles is costly and complex, especially for start-ups and SMEs facing large entities. In this context, the Single Market Strategy announced that the Commission would pay specific attention to SMEs in the context of the on-going review of Directive 2004/48/EC on the enforcement of IP rights.”

Kommissionen tittar tillsammans med medlemsstaterna på 3 åtgärder

1. En plattform för att förenkla och främja in- och utlicensiering av teknologier samt för att förebygga onödiga rättstvister.
2. Kartlägga möjligheter till medling- och skiljedomsförfarande inom unionen, samt utveckla ett EU-nätverk för SMF gällande dessa möjligheter.
3. Arbeta för en europeisk rättsförsäkring för immateriella rättigheter jämte ta fram gemensamma metoder för att värdera immateriella tillgångar.

Gällande utredningens resonemang under förslaget är kopplingen i slutsatserna på sidan 244: ”för mindre företag och individer som bara söker skydd för ett begränsat antal länder kommer kostnaderna troligen att öka väsentligt” svår att förstå. När det gäller det enhetliga patent-systemet så är just skälen för dess tillskapande att sänka de i nuläget höga kostnaderna, dels för att söka patent som täcker större delar av Europa och dels för processandet i eventuella rättegångar på olika språk, anlitan av ombud, olika regler etc.

Det är viktigt att komma ihåg att möjligheten till både nationella patent och de klassiska EPO-patent kommer att leva kvar parallellt med det enhetliga patent-systemet, åtminstone under en övergångsperiod. Gränsen för när det ska löna sig att gå den enhetliga vägen är satt till 4 länder, vad gäller årsavgifterna.

Vilka kostnader som blir aktuella i samband med processande i det enhetliga domstolssystemet är svårt att förutspå. Det vi kan konstatera är att det för enhetliga patent blir en enda ordning som täcker flertalet länder i Europa. Översättningar och lokala ombud med flera kostnader slipper man därmed. En tydlig nackdel med en enhetlig domstolsprocess är då sökanden/patenthavaren/klaganden blir missnöjd med domstolens och överinstansens beslut. Beslutet gäller för hela det geografiska området, medans man kan få olika utslag när nationella patent processas separat i nationella domstolar.

Värt att komma ihåg är att det så kallade klassiska EPO-patent kommer att processas i den enhetliga domstolen. Men att det för patenthavaren är möjligt att som det kallas ”opt out”. Det vill säga patenthavaren kan välja bort den enhetliga patentdomstolen för klassiska EPO-patent och istället gå till nationella domstolar. Möjligheten till ”opt out” finns under en övergångsperiod på 7 år, och kan komma att förlängas.

Kapitel 6

Förslag: Ge tydligt samordningsansvar till Näringsdepartementet för främjandeinsatser (6.8.1, sid 299)

PRV ställer sig bakom förslaget och ser samtidigt vikten av samarbete mellan myndigheterna. Det är viktigt att den myndighet som har samordningsansvar också involverar och tar till sig andra myndigheters kompetensområden, se avsnitt 2.1 detta remissvar.

Förslag: Konsolidera stöden till färre men mer omfattande program (6.8.2, sid 306)

PRV håller med utredaren om att detta bör vara den genomgående linjen, samtidigt som det behöver finnas utrymme för specifika insatser för att sätta ljus på viktiga områden som inte annars prioriteras av entreprenörer, individer eller företagare, se avsnitt 2.2 ovan.

Förslag: Utveckla verksamt.se (6.8.3, sid 308)

PRV tillstyrker utredarens förslag. Det arbete som redan bedrivs är positivt. PRV har redan arbetat mycket på detta område och bland annat utvecklat ett enkelt test för företagare som ett stöd i att identifiera immateriella tillgångar (se avsnitt 2.2 detta remissvar).

Förslag:

- **Öka användningen av offentlig upphandling för att lösa samhällsutmaningar och stimulera innovation (6.8.4, sid 308)**
- **Introducera ett efterfrågedrivet upphandlingsprogram som bidrar till kommersialisering av ny kunskap (6.8.4, sid 310)**
- **Låt Upphandlingsmyndigheten ha en stödfunktion gentemot andra myndigheter och upphandlare (6.8.4, sid 312)**

PRV tillstyrker utredarens förslag under 6.8.4, sid 308, 310 och 312, och vill samtidigt understryka vikten av att upphandlande enheter och för anbudsgivare har grundläggande kunskaper om immaterialrättsområdet för att möjliggöra innovation, se avsnitt 4 ovan.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg efter föredragning av strategisk samordnare Cecilia Fröderberg och enhetschef Maziar Soltani. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjuristen Karin Bergh.

Susanne Ås Sivborg

Cecilia Fröderberg

Maziar Soltani